

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Насриддинзода Сайфиддин Насриддин дар мавзуи: «Чавобгарию ҷиноятӣ барои сироят кардан бо вируси норасоии масунияти одам» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (ш. Душанбе, 2025- 39 саҳ.).

Мубрамиюти мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Муҳиммийати мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар самти чавобгарию ҷиноятӣ барои сироят кардан бо вируси норасоии масунияти одам (ВНМО) тибқи Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз чанд ҷанба асоснок мегардад.

Аввалан, паҳншавии босуръати ВНМО яке аз мушкилоти ҷиддӣ дар соҳаи тандурустӣ ва амнӣи иҷтимоӣи кишвар мебошад. Тибқи маълумоти расмӣи Маркази ҷумҳуриявӣи пешгирӣ ва мубориза бо ВНМО, шумораи шахсони мубталои ин вирус ҳамасола зиёд мегардад. Ин вазъият бевосита ба сиҳатӣи ҷомеа таъсир мерасонад ва зарурати қабули тадбирҳои самарабахши ҳуқуқиро барои пешгирӣи сирояти минбаъда таъкид мекунад.

Дуюман, дар Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи чавобгарию ҷиноятӣ барои сироят кардани шахсони дигар бо ВНМО (моддаи 125 КҶ ҚТ) пешбинӣ шудааст. Вале таҷрибаи амалии татбиқи ин меъёр як қатор мушкилоти ҳуқуқиро ошкор месозад, аз ҷумла мушкилоти вобаста ба муайян намудани аломатҳои субъективӣ ва объективӣи таркиби ҷиноят. Бинобар ин, таҳқиқоти амиқ ва ҳамачонибаи илмӣи мавзуи мазкур ба беҳтар кардани сифати қонун ва таъмини адолати судӣ мусоидат хоҳад кард.

Сеюм, ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои шахрвандон аз сироятёбӣ бо ВНМО вазифаи аввалиндараҷаи давлат мебошад. Барои таъмини ин ҳимоя лозим аст, ки низоми қонунгузорӣи ҷиноятӣ пайваستا такмил дода шавад. Таҳқиқоти пешниҳодшаванда ба ташҳиси камбудииҳои мавҷуда ва такмил додани меъёрҳои ҳуқуқӣи Тоҷикистон дар самти мазкур нигаронида шудааст, ки метавонад барои таъмини беҳатарии ҷамъиятӣ ва ҳифзи саломатӣи аҳоли таъсири мусбат расонад.

Чорум, новобаста аз чораҳои пешгирикунандаи давлатӣ, то ҳол масъалаҳои огоҳӣ ва маърифати ҳуқуқии аҳоли дар робита ба оқибатҳои ҳуқуқии сирояткунии дигарон бо ВНМО кофӣ нестанд. Аз ин рӯй, зарурати таҳияи тавсияҳои методологӣ ва амалии илман асоснок оид ба баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқӣ аҳамияти махсус пайдо мекунад. Таҳқиқоти диссертатсионӣ метавонад асоси назариявӣ амалӣ барои омода намудани чунин тавсияҳо гардад.

Панҷум, дар сатҳи байналмилалӣ низ Тоҷикистон ӯҳдадориҳои мушаххасро оид ба пешгирии паҳншавии ВНМО қабул кардааст. Таъмини иҷрои ин ӯҳдадориҳо тавассути мутобиқ намудани қонунгузориҳои миллӣ бо стандартҳои байналмилалӣ, инчунин таҳияи механизмҳои муассири ҳуқуқии ҷавобгарӣ зарур мебошад. Таҳқиқоти мазкур имконият медиҳад, ки таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ омӯхта ва истифода шавад, ки ин ба баланд бардоштани эътибори Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ мусоидат мекунад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, метавон хулоса кард, ки мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар самти ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои сироят кардан бо ВНМО на танҳо аз ҷиҳати илмӣ, балки аз нигоҳи иҷтимоӣ, ҳуқуқӣ ва амалии сиёсати давлатӣ аҳамияти бузург дорад. Ин тадқиқот метавонад ба пешгирии ҳолатҳои сироятёбии нав, беҳтарсозии сиёсати ҷиноятӣ давлат ва баланд бардоштани огоҳии ҳуқуқии шаҳрвандон мусоидат намояд.

Навовариҳои таҳқиқоти мазкур равшан ва возеҳ мебошанд, зеро муаллиф масъалаи ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои сироят кардан бо вируси норасоии масунияти одамро ҳамаҷониба ва ба таври муназзам мавриди баррасӣ қарор додааст. Дар чараёни таҳқиқот муаллиф аз усулҳои муқоисавӣ-ҳуқуқӣ истифода бурда, таҷриба ва қонунгузориҳои ҷиноятӣ давлатҳои пасошуравиро ба таври васеъ омӯхтааст. Инчунин, таҳлили амиқи аломатҳои объективӣ ва субъективӣ ҷинояти мазкур, дигар масъалаҳои муҳимми марбут ба ин мавзӯ ба таври муфассал баррасӣ гардидаанд.

Навовариҳои ин кори илмӣ махсусан дар хулосаҳо ва пешниҳодоте, ки аз ҷониби муаллиф барои ҳимоя пешниҳод шудаанд, ба таври возеҳ ва мушаххас ифода ёфтаанд.

Аз таҳлили хулосаҳо ва андешаҳои муаллиф, ки дар автореферати мазкур пешниҳод шудаанд, бармеояд, ки таҳқиқот бо истифода аз сарчашмаҳои илмӣ дақиқ ва омӯзиши ҳаматарафаи масъала анҷом ёфтааст. Муаллиф тавонистааст ҷанбаҳои гуногуни ҷавобгарии ҷиноятӣ барои сироят кардан бо вируси норасоии масунияти одамро ба таври васеъ ва муфассал таҳқиқ намояд ва ба натиҷаҳои боэътимод ва илмӣ асоснокшуда ноил гардад. Хулосаҳо ва пешниҳодҳои мушаххас ва равшани муаллиф метавонанд ҳамчун заминаи боэътимод барои такмил ва рушди минбаъдаи қонунгузори ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши ҳифзи ҳаёт ва саломатии инсон хидмат кунанд. Ҳамчунин натиҷаҳои бадастомада дар фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва омӯзиши минбаъдаи масоили ҳуқуқии марбут ба ин мавзӯ саҳми арзанда хоҳанд дошт.

Дар баробари тарафҳои мусбӣ таҳқиқот дар он баъзе норасоиҳо ба назар мерасанд. Аз ҷумла, дар пешниҳоди 4 муаллиф баён медорад, ки тарафи субъективӣ сироят кардан бо вируси норасоии масунияти одам тибқи қ. 2 м.125 КҶ ҚТ тавассути гуноҳ дар шакли қасд ё беэҳтиётӣ худбоварона ифода меёбад (саҳ.10). Бо чунин андеша ба пуррагӣ розӣ будан мушкил аст. Зеро мутобиқи қ.2 м.27 КҶ “Кирдори танҳо аз беэҳтиётӣ содиршуда дар ҳолате ҷиноят эътироф мешавад, ки агар он дар моддаи дахлдори Қисми махсуси ҳамин Кодекс пешбинӣ шуда бошад”, вале дар диспозитсияи қ.2 м.125 КҶ ҚТ ҷой доштани шакли гуноҳи беэҳтиётӣ бевосита муқаррар нашудааст. Вобаста ба ин чунин андешаи муаллиф асоснок шуморида намешавад.

Новобаста аз эродҳои зикршуда, бояд таъкид намуд, ки муаллиф тадқиқоти илмӣ ва ҳаматарафаи мукамалро анҷом додааст. Ин таҳқиқот бо истифода аз равиши эҷодкорона ва таҳлили амиқи илмӣ таҳия шуда, масъалаҳои муҳими ҳуқуқи ҷиноятиро ба таври пурра ва дақиқ ҳал намудааст. Корҳои анҷомёфта дар ин тадқиқот метавонанд барои пешрафти

назариявӣ ва такмили амалии қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти пешгирӣ ва мубориза бо сироят кардани шахсон бо вируси норасоии масунияти одам саҳми назаррас гузоранд.

Таҳқиқоти диссертатсионии Насриддинзода Сайфиддин Насриддин дар мавзуи: «Ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои сироят кардан бо вируси норасоии масунияти одам» ба бандҳои 31, 33, 34, 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроии ҷазои ҷиноятӣ мебошад.

Тақриздиханда:

Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор
мудирӣ шӯъбаи таърихи давлат ва ҳуқуқи
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,

Буризода Э.Б.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе,
н. Сино, к. Маяковский 70/5, хонаи 50.

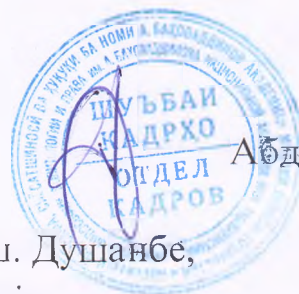
E-mail: buriev-68@mail.ni,

Тел.: корӣ 221-65-85

Мобили 907-82-90-91

Имзои Буризода Э.Б-ро тасдиқ мекунам:

Нозири калони кадрҳои ИФСХ-и АМИТ

Абдурахмонзода Б.

Суроғаи муассиса: Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе,
ҳиёбони Рудакий, 33, E-mail: buriev-68@mail.ni,

Тел.: корӣ 221-65-85

08 19 соли 2025